

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNİN STRATEJİK PLANLARINDA YENİLENEBİLİR ENERJİ

Dr. Asmin KAVAS

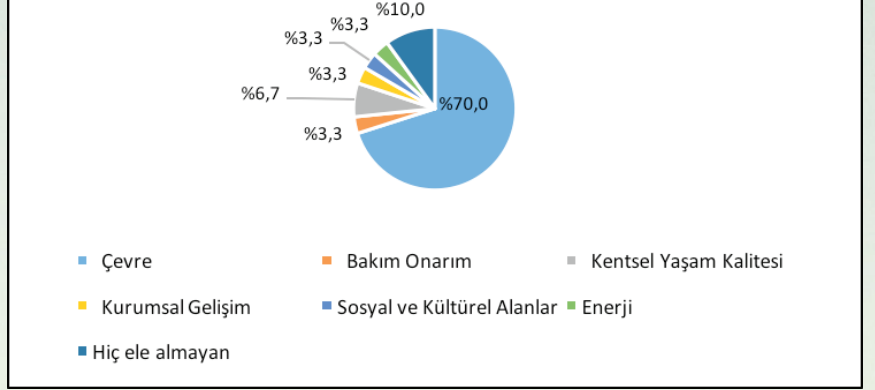
TEPAV (Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı)
Şehir ve Bölge Çalışmaları-Politika Analisti

Enerjiye yönelik ihtiyaç ve talepler, kentleşme ve sanayileşme sürecini hâlen yaşamakta olan ülkemizde hızla artmaktadır. Bugün enerji talebinin yaklaşık olarak yüzde 75'ini dış kaynaklardan ithal eden Türkiye, enerjisinin ancak yüzde 25'ini kendi yerel kaynaklarından karşılamaktadır.

Ülkemizin enerjide dışa bağımlı olması, ihracattan elde edilen gelirin enerji ithalatı için harcanması, enerji kaynaklarının büyük oranda fosil yakıtlara dayanması, enerji güvenliğini tehdit eden önemli riskler arasındadır. Bu riskleri azaltmak, enerjide dışa bağımlılığı en aza indirmek, sürdürülebilir bir büyüme sağlayabilmek ve yerelden merkeze doğru ivmelenen enerji politikalarını hayata geçirebilmek için enerji kaynaklarından olan yenilenebilir enerji politikalarının ve faaliyet alanlarının geliştirilmesi gereklidir. Türkiye’de bugün nüfusun neredeyse yüzde 80’inin büyükşehir belediyelerinde yaşadığı göz önünde bulundurulduğunda, yenilenebilir enerji ihtiyacının karşılanmasında ve enerji verimliliğinin sağlanmasında yerel yönetimlere büyük ödevler, görevler ve sorumluluklar düşmektedir.

Şekil 1. 30 Büyükşehir Belediyesinin Stratejik Planlarında Yenilenebilir Enerji Alanına Yönelik Hedef ve Faaliyet Amaçları

“Büyükşehir Belediyesi’nin Stratejik Planlarında Yenilenebilir Enerji” başlıklı bu çalışmanın amacı yenilenebilir enerji politikalarının yerel düzeyde hayata geçirilmesinde önemli bir yere sahip olan büyükşehir belediyelerinin, politika ve faaliyet alanlarında yenilenebilir enerji alanına yönelik mevcut durumlarını tespit etmek ve bu alana yönelik yeni bir politika diyalogunun geliştirilmesine katkı sunmaktır.

Çalışma kapsamında, derinlemesine araştırma yönteminden yararlanılarak gerçekleştirilen bu çalışma kapsamında, 30 büyükşehir belediyesinin yenilenebilir enerji alanına yönelik yürütmüş oldukları birçok politika ve faaliyet alanlarının, yeterli düzeyde olmadığı, hatta birçoğunun kurum içi performans göstergelerinin iyileştirilmesinden öteye gidemeyen hedef ve politikalarından oluştuğu, bulgular ölçeğinde yansıtılmaya çalışılmıştır.

Büyükşehir Belediyelerinin Stratejik Planlarında Yenilenebilir Enerji Alanlarına Yönelik Temel Faaliyet Alanları	Büyükşehir Belediyeleri Listesi
Aydınlatma Çalışmaları (led ampül)	Adana, İstanbul, Balıkesir, Kahramanmaraş, Kocaeli
Aydınlatma Çalışmaları (güneş enerjisi, güneş durakları)	Kayseri, Hatay
Belediye hizmet binalarının elektrik ve yakıt giderlerini karşılamak	Ankara, Balıkesir, İstanbul, Şanlıurfa, Adana, Kocaeli, Bursa, Sakarya, Trabzon, Mersin, Mardin, Samsun
Yenilenebilir enerji alanında bilgilendirme, seminer	Gaziantep, Antalya, Erzurum, Trabzon, Samsun
Katı atıkların geri dönüşümü ve temiz enerji üretimi	Eskişehir, Bursa, Hatay, Sakarya
Güneş enerjisiyle merada hayvan içme suyu tesisi kurulumu	Gaziantep
GES, HES ve RES kurmak ve işletmek	Antalya, İzmir, Malatya, Manisa, Diyarbakır, Eskişehir, Muğla, Van
Plan ve projelerde GES, HES ve RES için yatırım alanlarının belirlenmesi	Hatay, Konya, Diyarbakır, Kahramanmaraş, Mardin
Yenilenebilir enerji alanına yönelik proje geliştirmek, yürütmek	İzmir, Eskişehir, Erzurum, Gaziantep, Samsun

Tablo 2 Büyükşehir Belediyelerin Yenilenebilir Enerji Alanlarına Yönelik Temel Faaliyet Alanları

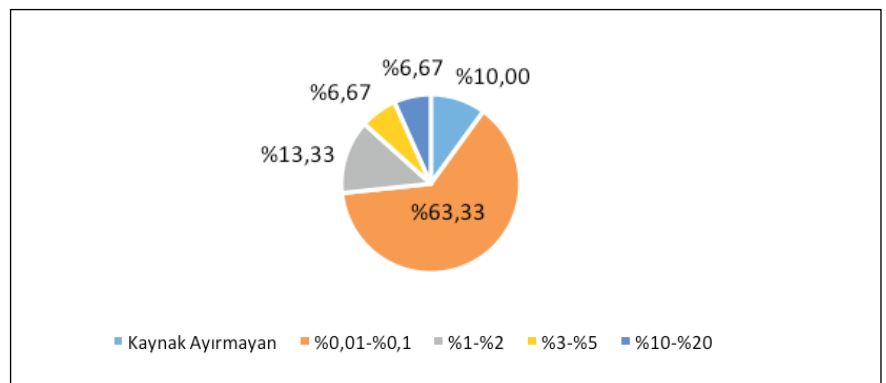
STRATEJİK PLANLARDA YENİLENEBİLİR ENERJİ POLİTİKALARI

Türkiye’de nüfusun neredeyse yüzde 80’ini barındıran 30 büyükşehir belediyesinin yenilenebilir enerji alanına yönelik yürütmüş oldukları birçok politika ve faaliyet alanları 2014-2019 yılları arasında kapsayan stratejik planlar ve yıllık faaliyet raporları ve performans programları üzerinden incelenmiştir. Yapılan incelemelere göre:

1. 30 Büyükşehir belediyesinin yüzde 70’i yenilenebilir enerji alanına yönelik stratejik amaç ve hedeflerini “çevre” başlığı altında tartışmaktadır. 30 büyükşehir belediyesinin 2014-2019 yıllarını kapsayan stratejik planlarında, yenilenebilir enerji alanına yönelik hedef ve faaliyetlerinin, hangi stratejik amaç ve başlık altında tartışıldığı incelenecek olursa; büyükşehir belediyelerinin yüzde 70’inin (21 büyükşehir belediyesi) yenilenebilir enerji alanına yönelik hedef ve faaliyetlerini “çevre” başlığı altında tartıştığı görülmektedir. 21 büyükşehir belediyesi dışında kalan büyükşehir belediyelerinin yenilenebilir enerji alanına yönelik hedef ve faaliyetlerini; i) Antalya ve Samsun

büyükşehir belediyeleri, “Kentsel Yaşam Kalitesi”, ii) Ankara Büyükşehir Belediyesi “Bakım Onarım İşleri”, iii) Trabzon Büyükşehir Belediyesi “Sosyal, Kültürel, Ticari ve Sportif Donatı Alanları”, iv) Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi “Kurumsal Gelişim” ve v) Van Büyükşehir Belediyesi “Enerji” başlıkları altında ele aldıkları gözlemlenmiştir. Ordu, Tekirdağ ve Denizli büyükşehir belediyelerinin ise stratejik planlarında yenilenebilir enerji alanına herhangi bir başlık altında yer vermedikleri, planlarında bu konuyu ele almadıkları dikkati çekmiştir.

Stratejik planlarda yenilenebilir enerji en çok, “belediye hizmet binalarının elektrik ve yakıt giderlerinin karşılanması” faaliyet alanı altında tartışılmaktadır. Stratejik Planlarda yenilenebilir enerji alanının, birden çok faaliyet alanında değerlendirildiği gözlemlenmiştir. 27 büyükşehir belediyesinin stratejik planları ve faaliyet raporlarında, yenilenebilir enerjinin, 9 faaliyet alanı kapsamında ele alındığı gözlemlenmiştir

Şekil 2. Büyükşehir Belediyelerinin Yıllık Performans Programlarına Göre Yenilenebilir Enerji Alanına Aktarılan Pay (%)

2. Stratejik planlarda yenilenebilir enerji en çok, “belediye hizmet binalarının elektrik ve yakıt giderlerinin karşılanması” faaliyet alanı altında tartışılmaktadır. Stratejik Planlarda yenilenebilir enerji alanının, birden çok faaliyet alanında değerlendirildiği gözlemlenmiştir¹. 27 büyükşehir belediyesinin stratejik planları ve faaliyet raporlarında, yenilenebilir enerjinin, 9 faaliyet alanı kapsamında ele alındığı gözlemlenmiştir. Stratejik planlarda yer verilen bu faaliyet alanları aşağıda belirtildiği şekildedir:

- Yenilenebilir enerji alanına yönelik proje geliştirmek ve yürütmek;
- Plan ve projelerde GES, HES ve RES için yatırım alanlarını belirlemek;
- GES, HES ve RES kurmak ve işletmek;
- Güneş enerjisiyle merada hayvan içme tesisi kurmak;
- Katı atıkların geri dönüşümü için temiz enerji üretmek;
- Yenilenebilir enerji alanında bilgilendirme ve seminer düzenlemek;
- Belediye hizmet binalarının elektrik ve yakıt giderlerini karşılamak;
- Aydınlatma çalışmalarını yapmak (güneş enerjisi ve güneş durakları);
- Aydınlatma çalışmalarını yapmak (led ampul).

Büyükşehir belediyeleri tarafından yenilenebilir enerji alanına stratejik planlarda en çok yer verilen faaliyet alanı, “belediye hizmet binalarının elektrik ve yakıt giderlerinin karşılanması” olarak belirlenmiştir. Bu faaliyet alanı 12 büyükşehir belediyesinin stratejik planlarına ve faaliyet raporlarına yansıtılmıştır. Bu faaliyet başlığını, “GES, HES ve RES kurmak ve işletmek”, “aydınlatma çalışmalarını yapmak” ve “yenilenebilir enerji alanına yönelik proje geliştirmek ve yürütmek” başlıkları takip etmektedir.

3. Büyükşehir belediyelerinin, bütçelerinden yenilenebilir enerji alanına yönelik yıllık aktardıkları ortalama pay yüzde 1,45’tir. 30 büyükşehir

Göstergeler	Ölçüm
Yenilenebilir enerji kaynakları ile çalışan sistem sayısı	(adet/yıl)
Kurulan aydınlatma sistemi sayısı	(adet/yıl)
Temin edilen elektrik miktarı	(kwh/ay)
Bakım onarımı yapılan tesis, aydınlatma sayısı	(adet/yıl)
Hazırlanan aydınlatma proje çalışması	(adet/yıl)
Belediyemiz birimlerine tedarik edilen elektrik enerjisi	(kw/h)
Yıl içinde gerçekleştirilecek faaliyet ve proje sayısı	(adet/yıl)
Yenilenebilir enerji kaynaklarından yararlanılarak uygulama yapılacak park sayısı	(adet/yıl)
Enerji verimliliği ve karbon salınımı ile ilgili yapılacak çalışma sayısı	(adet/yıl)
Enerji verimliliği ile ilgili düzenlenecek eğitim sayısı	(adet/yıl)

Tablo 3 Büyükşehir Belediyelerinin Yenilenebilir Enerji Alanına Yönelik Göstergeleri

belediyesinin 2014-2019 yılları arasındaki kapsayan ve yıllık olarak yayımlanan performans programları detaylı olarak incelendiğinde: Büyükşehir belediyelerinin yüzde 63,3’ünün (19 büyükşehir belediyesi), yenilenebilir enerji alanına yıllık aktardıkları ortalama payın yüzde 0,01-0,1 arasında olduğu görülmektedir. 30 büyükşehir belediyesinin yüzde 10’unun (3 büyükşehir belediyesi) bu alana yönelik hiç kaynak ayırmadığı; yüzde 13,3’ünün (4 büyükşehir belediyesi) yüzde 1-2 arasında kaynak ayırdığı; yüzde 6,7’sinin (2 büyükşehir belediyesi) yüzde 3-5 arasında; geri kalan yüzde 6,7’sinin (2 büyükşehir belediyesi) ise yüzde 10-20 arasında yıllık ortalama kaynak ayırdığı dikkat çekmektedir.

4. Büyükşehir belediyelerinin yenilenebilir enerji alanına yönelik performans göstergeleri, daha çok kurum içi performansı yansıtan göstergelerden oluşmaktadır. Son olarak 27 büyükşehir belediyesinin² stratejik planları ve faaliyet raporlarında yenilenebilir enerji alanına yönelik performans göstergeleri (Tablo 3) incelendiğinde, kurum içi performans göstergelerinin iyileştirilmesinden öteye gidemedikleri görülmektedir. Yenilenebilir enerji alanına yönelik performans göstergelerinden “belediyelerin birimlerine tedarik edilen elektrik enerjisi”, “kurulan aydınlatma sistemi sayısı” gibi göstergelerin ölçülebilir olmaktan öte kurum içi performansı yansıtan göstergeler olduğu dikkati çekmektedir.

Büyükşehir belediyelerinin, bütçelerinden yenilenebilir enerji alanına yönelik yıllık aktardıkları ortalama pay yüzde 1,45’tir. 30 büyükşehir belediyesinin 2014-2019 yılları arasında kapsayan ve yıllık olarak yayımlanan performans programları detaylı olarak incelendiğinde: Büyükşehir belediyelerinin yüzde 63,3’ünün (19 büyükşehir belediyesi), yenilenebilir enerji alanına yıllık aktardıkları ortalama payın yüzde 0,01-0,1 arasında olduğu görülmektedir.

¹Ordu, Tekirdağ ve Denizli büyükşehir belediyeleri stratejik planlarında yenilenebilir enerji alanına yer vermedikleri için incelemede kapsam dışı tutulmuştur.

²Ordu, Tekirdağ ve Denizli büyükşehir belediyeleri stratejik planlarında yenilenebilir enerji alanına yer vermedikleri için incelemede kapsam dışı tutulmuştur.